

Irány a Hortobágy!

Nehéz megmondani, mikor érett a gondolat meg bennünk, a szolnoki TIT Kopernikusz-körének öntevékeny tagjaiban, hogy végre egyszer igazán sötét ég alatt éjszakázunk, távol a civilizációtól. Néhány évvel ezelőtt a Meteor hasábjain értesültünk arról, hogy „megnyitotta kapuit” hazánk második csillagoségbolt-parkja, nem is annyira messzi tőlünk, a Hortobágyon. Akkor fogant meg bennünk az, hogy ide el kellene menni és megnézni egy – hazai értelemben vett – igazán sötét eget. Innen már csak két dolog volt hátra: kitűzni az időpontot, és megbeszélni, hogy kik azok, akik szívesen részt vennének a dologban. Ideális választás a nyár, mivel ilyenkor a Tejút középponti része delel égboltunkon. Interneten keresztül pár lehetséges hétvége közül a résztvevők gyorsan kiválasztották a nekik megfelelő alkalmat, így alakult, hogy a legtöbben július 6-ára szavaztak.

A megelőző héten anticiklon határozta meg az időjárást, melegrekordokat döntőgető leszálló áramlataival, de nyomában egy markáns zivatargóc haladt. Bízunk benne, hogy nem ér el bennünket ez a rész. Előző este csattogtak felettünk a villámok, de nálunk egy csepp eső sem esett. Bízunk a másnapban. Reggel szép tiszta kék égre, verőfényes napsütésre ébredtünk. Izgatottan vártam az estét, mert délután tudtam, úgyis nagy üllök fognak képződni, csak ne terüljenek szét és ne érjenek össze.

Délután 5 órára volt megbeszélve a csapattalálkozó a házunk előtt lévő parkolóba. Három autó, tizenhárom ember, rengeteg hideg élelem, pokrócok, hálósákok, egy lensés és egy nagy Dobson-távcsó, fotóállványok, fényképezőgépek és nagyon sok jókedv. Ismerős lehet ez az érzés másoknak is. Hortobágyig az út nagyjából 120 km, ami nem lenne sok, de a mérhetetlen mennyiségű úthiba, kátyú, sebességkorlátozás igencsak lassította a haladást. Útközben ÉK-i

irányban három magas és hosszan elterülő zivatarfelhőt figyeltünk aggodalmaskodva, amelyek egyre magasabbra törtek. Este fél nyolc körül értünk a Hortobágyi Nemzeti Park területén a kiszemelt helyre, egy út melletti madármegfigyelő leshez. Kipakoltunk, és a magasles mellett helyeztük el fekhelyként szolgáló hálósákjainkat és plédjeinket. Kipakoltuk a két műszert, egy 150/1200-as Sky-Watcher Black Diamond lensés távcsövet EQ5 mechanikával és egy 254/1200-as SW Dobsont. Ezek után megtekintettük a naplementét, amelyet átrepülő gémek tettek hangulatosabbá. A teljes sötétség beállta előtt pár perccel az a pár nagy zivatarfelhő teljesen szétterült, majd oszlott. Megnyugodtunk, hogy nem fogja az eső elmosni az esténket, és akár még csodákat is láthatunk.

Korpás Zoltán barátom Nikon D 5100-as fényképezőgépevel készített egy látványos de rövid kis tejtudas time-lapse-ot. Miközben a folyamatos képkészítés zajlott, addig én egy zöld lézerral mutogattam a csillagos eget, a csillagképeket és a Tejútrendszer szerkezetét a földön fekvő társaságnak. Mutogatás közben már előrevetítettem, hogy a távcsövekben milyen égi objektumokat fogok megmutatni. Hiány nélkül, mindenki mindent végignézett. A nagy Dobson-távcsőben egy 20 mm-es 70° látómezejű okulár volt, a lensésben pedig szintén egy 20 mm-es, de Plössl-okulár. Előbbit én, utóbbit Gulyás Péter barátom kezelte. A slágergyanús Messier-objektumokon kívül pár fényesebb NGC- és IC-objektum került távcsővégre.

Távcsővezetés után a társaságból sokan lefeküdtek, és így figyelték azt a legalább 30 műholdat és közel 20–25 db meteort, amelyek az égboltot szántották. Eközben igyekeztünk minél több fotót készíteni. Felrögzítettük fényképezőgepeinket a nagy lensés műszerre afféle fiahordó megoldással, s biomechanikus GOTO vezérlést igénybe véve pár percekkel exponáltunk a Tejútra. A vezetés is csak úgy lehet jó, ha az égi pólusra állás viszonylag pontos. A pólusra állás a kipakolás után történt, de csak durván. Amikor besötétedett, a pólustávcső alsó nyílásán betekintve a talajszintről láttam, hogy a Polaris ott ragyog. Asztrofotós amatőrtársaim most biztosan nagyot nevetnek ezen, ám mivel mi csak 50 mm-es alapobjektívvel készítettünk fotókat, a helyzet nem követelte meg, hogy „kicentizgessük” a Pólust. Vezetési hiba akkor lett volna a képeken, ha nem 50 mm-rel fotózunk, hanem jóval hosszabbakkal. Esetünkben a 2–3 perces expozíciós idő nem hozta elő a hibákat. Az egyes expozíciók végi tükörcsattanások után minden esetben „húha!” és „azta!” volt hallható, melyre a fekvő amatőrtársak csak annyit mondtak messziről: „Már megint mit kaptatok le?”. Az 50 mm-es objektívvel készítettünk fotókat $f/2,2$ -es és $f/2,5$ -ös rekesssel, természetesen

nyers formátumban, hogy ne legyen jelverszeség. Pár fotó után mi is nyugovóra tértünk a többiek közé. Jómagam csak másfél órát aludtam, és már keltem is pakolni, mivel hajnali 5 felé indultunk is haza a hajnali világosban. A helyszínen még volt szerencsénk megfigyelni a csodálatos napfelkeltét. Nem sokkal ezután már indultunk is haza. Útközben mindenki harcolt, hogy ne aludjon el, mert egy jó társaságban mindig akad miről beszélgetni akár egy egész éjszakás észlelés után is.

Reggel fél nyolc felé érkezünk vissza kiindulási helyünkre, a parkolóba. Itt gyors átpakolás, majd ki-ki haza és alvás. Így nézne ki jobb esetben egy szombatról vasárnapra virradó átészlelt éjszaka befejezése. Nekem kicsit rendhagyóan alakultak a dolgok, ugyanis aznap még dolgozni is mentem nem kevés akaraterevével és kitartással délelőtt tíztől este hatig. Mindezek után még nekiültem megnézni az éjjelet készített csodákat, s ekkor észrevettem, hogy a sok Nyilasfotó közül négyet fedésbe lehet hozni, és készíteni belőlük egy 2x2-es mozaikpanorámát. Számomra ez volt az a pillanat, amikor még másnap is ért meglepetés itthon, a számítógép előtt, az észleléssel kapcsolatban. A fotókat feldolgozva és összeszerelve olyan érzésem támadt, mintha azt valahonnan nagyon máshonnan fotózták volna, mintha nem is én készítettem volna őket, hanem valaki más, valami nagyon sötét helyről (pl. Kréta, vagy hazánkban Palé, vagy Ágasvár), pedig csak hazánk legsíkabb területéről, a Hortobágyról készült.

Mindent egybevetve csodálatos volt ez a csillagászati kirándulás annak minden negatív hatásával (dugó, úthibák, éjszakai erős szél, és a kialvatlanság). Minden amatőrtársamnak csak ajánlani tudom a helyszínt, több okból is: közvetlenül az út mellett található, közvetlen fényforrás csak az alkalmanként az úton elhaladó autók fénye, az igazi lapos és sík horizont déli irányban és a legfontosabb: a sötét égbolt.

Szabó Szabolcs Zsolt